

Joseph entre Madianites et Ismaélites.

La responsabilité des frères

La vente de Joseph

Particulièrement douloureux et perturbant est le récit de la vente de Joseph. C'est en effet l'arrivée au paroxysme de la rivalité envers celui qui, parmi tous les fils de Jacob, est à ce moment là le fils unique de Rachel.

בראשית פרק לז

יח וַיֵּרְאוּ אֹתוֹ מֵרַחֵק וּבְטָרֵם יִקְרַב אֲלֵיהֶם וַיִּתְנַפְּלוּ אֹתוֹ לְהַמִּיתוֹ:

יט וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו הֲנִה בַעַל הַחַלְמוֹת הַלְזָה בָּא:

כ וַעֲתָה לָכוּ וְנַהַרְגֵהוּ וְנִשְׁלַכְהוּ בְּאֶחָד הַבְּרוֹת וְאָמַרְנוּ חַיָּה רָעָה אֲכָלְתָּהוּ וְנִרְאָה מִה יִהְיֶה חֲלַמְתֵּינוּ:

כא וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיִּצְלָהוּ מִיָּדָם וַיֹּאמֶר לֹא נִכְנֹו נַפְשׁ:

כב וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם רְאוּבֵן אֵל תִּשְׁפְּכוּ דָם הַשְּׁלִיכוּ אֹתוֹ אֶל הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר בְּמִדְבַּר וַיֵּד אֶל תִּשְׁלַחוּ בּוֹ לְמַעַן הִצִּיל אֹתוֹ מִיָּדָם לְהַשִּׁיבּוֹ אֶל אָבִיו:

כג וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּא יוֹסֵף אֶל אָחָיו וַיִּפְּשִׁטוּ אֶת יוֹסֵף אֶת כְּתָנָתוֹ אֶת כְּתָנֵת הַפָּסִים אֲשֶׁר עָלָיו:

כד וַיִּקְחֵהוּ וַיִּשְׁלַכְהוּ אֶתוֹ הַבְּרָה וְהַבּוֹר רַק אֵין בּוֹ מַיִם:

כה וַיִּשְׁבּוּ לְאָכַל לֶחֶם וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וַיֵּרְאוּ וְהִנֵּה אַרְחַת יִשְׁמַעְאֵלִים בָּאָה מִגְּלַעַד וּגְמַלְיָהָם נֹשְׂאִים נֹכָאֵת וְצָרִי וְלֹט הוֹלְכִים לְהוֹרִיד מִצְרַיִמָּה:

כו וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל אָחָיו מַה בָּצַע כִּי נַהַרְגְּ אֶת אָחִינוּ וְכִסִּינוּ אֶת דָּמוֹ:

כז לָכוּ וְנִמְכְּרֵנוּ לְיִשְׁמַעְאֵלִים וַיִּדְנּוּ אֶל תְּהִי בּוֹ כִּי אָחִינוּ בְּשָׂרְנוּ הוּא וַיִּשְׁמְעוּ אָחָיו:

כח וַיַּעֲבְרוּ אֲנָשִׁים מִדִּינִים סוֹחְרִים וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת יוֹסֵף מִן הַבּוֹר וַיִּמְכְּרוּ אֶת יוֹסֵף לְיִשְׁמַעְאֵלִים בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף וַיָּבִיאוּ אֶת יוֹסֵף מִצְרַיִמָּה:

רע"י

כז וישמעו - וקבילו מניה. וכל שמיעה שהיא קבלת דברים כגון זה וכגון (לעיל כח ז) וישמע יעקב אל אביו, (שמות כד ז) נעשה ונשמע, מתרגם נקבל, וכל שהוא שמיעת האוזן, כגון (בראשית ג ח) וישמעו את קול ה' אלהים מתהלך בגן, (שם כז ה) ורבקה שומעת, (שם לה כב) וישמע ישראל, (שמות טז יב) שמעתי את תלונות, כולן מתרגם ושמעו, ושמעת, ושמע, שמיע קדמי:

כח ויעברו אנשים מדינים - זו היא שיירא אחרת, והודיעך הכתוב שנמכר פעמים הרבה: וימשכו - בני יעקב את יוסף מן הבור וימכרוהו לישמעאלים, והישמעאלים למדינים, והמדינים למצרים:

רשב"ם

כ"ח ויעברו אנשים מדינים - ובתוך שהיו יושבים לאכול לחם ורחוקים היו קצת מן הבור לבלתי אכול על הדם וממתינים היו לישמעאלים שראו וקודם שבאו הישמעאלים עברו אנשים מדינים אחרים דרך שם וראוהו בבור ומשכוהו ומכרוהו המדינים לישמעאלים וי"ל שהאחים לא ידעו ואע"פ שכתוב אשר מכרתם אותי מצרימה י"ל שהגרמת מעשיהם סייעה במכירתו. זה נראה לי לפי עומק דרך פשוטו של מקרא כי ויעברו אנשים מדינים משמע ע"י מקרה והם מכרוהו לישמעאלים. ואף אם באתה לומר וימכרו את יוסף לישמעאלים כי אחיו מכרוהו אם כן צריך לומר שהם ציוו למדינים סוחרים למושכו מן הבור ואח"כ מכרוהו לישמעאלים.

Genèse chapitre 37

- 18) Ils l'aperçurent de loin; et, avant qu'il fût près d'eux, ils complotèrent de le faire mourir.
 19) Ils se dirent l'un à l'autre : "Voici venir l'homme aux songes.
 20) Or çà, venez, tuons-le, jetons-le dans quelque citerne, puis nous dirons qu'une bête féroce l'a dévoré. Nous verrons alors ce qui adviendra de ses rêves!"
 21) Ruben l'entendit, et voulut le sauver de leurs mains; il se dit: "N'attentons point à sa vie."
 22) Ruben leur dit donc : "Ne versez point le sang ! Jetez-le dans cette citerne qui est dans le désert, mais ne portez point la main sur lui." (C'était pour le sauver de leurs mains et le ramener à son père.)
 23) En effet, lorsque Joseph fut arrivé près de ses frères, ils le dépouillèrent de sa robe, de la tunique à rayures dont il était vêtu;
 24) et ils le saisirent, et ils le jetèrent dans la citerne. Cette citerne était vide et sans eau.
 25) Comme ils étaient assis pour prendre leur repas, ils levèrent les yeux et virent une caravane d'Ismaélites, laquelle venait de Galaad ; leurs chameaux étaient chargés d'aromates, de baume et de lotus, qu'ils allaient transporter en Egypte.
 26) Juda dit à ses frères : "Quel avantage, si nous tuons notre frère, et si nous scellons sa mort?
 27) Venez, vendons-le aux Ismaélites, et que notre main ne soit pas sur lui, car il est notre frère, notre chair!" Et ses frères consentirent.
 28) Or, plusieurs marchands madianites vinrent à passer, qui tirèrent et firent remonter Joseph de la citerne, puis le vendirent aux Ismaélites pour vingt pièces d'argent. Ceux-ci emmenèrent Joseph en Egypte.

Rachi :

Plusieurs marchands madianites vinrent à passer : C'est une autre caravane, le texte t'apprend que Joseph a été vendu plusieurs fois.

Et ils tirèrent : Ce sont les fils de Jacob.

Joseph de la citerne et le vendirent aux ismaélites : les Ismaélites aux Madianites, et les Madianites aux Egyptiens.

Rachbam:

Plusieurs marchands madianites vinrent à passer : et pendant qu'ils s'étaient installés pour manger leur pain loin du puits afin de ne pas manger là où a coulé le sang, ils attendaient les Ismaélites qu'ils avaient vus au loin. Mais avant que ne viennent les Ismaélites, des Madianites qui passaient par là, se sont approchés du puits, y ont vu Joseph, l'ont tiré à l'extérieur et l'ont vendu aux Ismaélites. Il faut donc préciser ici que les frères n'étaient pas au courant de la transaction. Et bien qu'il soit écrit plus loin : "Je suis Joseph, votre frère, que vous avez vendu pour l'Egypte" (**Genèse 45 :4**), il faut ici comprendre que la vente a été la conséquence de leurs actes. C'est, il me semble, le sens littéral le plus fidèle au texte car du fait que le texte ait ajouté que : "plusieurs marchands madianites vinrent à passer", entend que la transaction s'est réalisée par eux et que c'est bien eux qui ont vendu Joseph aux Ismaélites. Et si tu viens à penser selon le verset : "puis le vendirent aux Ismaélites" (**Genèse 37 :28**) qu'il s'agit de ses frères, alors le texte aurait du dire qu'ils ont ordonné aux commerçants madianites de sortir Joseph du puits et qu'ensuite, ils le vendirent aux Ismaélites.